

Rook en vuur

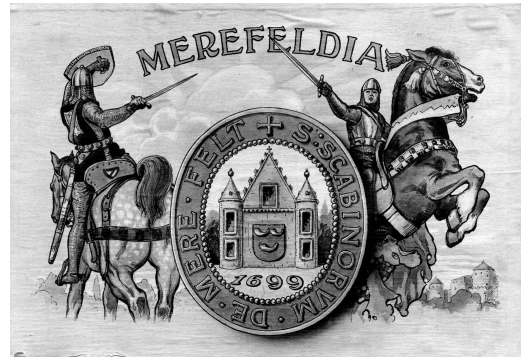
Het goede voornemen om te stoppen met roken was aan mijn grootvader van moederskant niet besteed. Men vroeg hem eens: *“Wullem, rauk-djae vul?”* Waarop hij antwoordde: *“Nein, det veltj waal mei-j. 's-Merges toch neet mieër as 'n pieëp of veertieën, vieftieën. Mer snao-middaags, jao, dan gieëget pieëp op pieëp....”*

Dat de Nederweertenaren rookten als een schoorsteen, viel vier eeuwen geleden al op. Een ‘Hollander’ uit het gevolg van prins Maurits van Nassau, die in 1601 korte tijd in Nederweert verbleef, schreef erover in zijn dagboek. Het viel hem op dat er in deze gemeente zoveel rokers waren en dat velen een hoge leeftijd van over de honderd jaar haalden. Het tabaksroken was op dat moment een moderne gewoonte die nog maar net, via Engeland en Holland, zijn intrede had gedaan. Maar zoals dat wel vaker het geval is met slechte gewoonten, maakte het pijproken een snelle opmars.

De overheid probeerde het roken (met wisselend succes) aan banden te leggen. Anders dan in onze tijd lagen daar geen motieven op het gebied van de volksgezondheid aan ten grondslag. De reden lag in het brandgevaar. Met grote regelmaat moest het gemeentebestuur van Nederweert door middel van verordeningen afdwingen dat men voorzichtig moest zijn met open vuur. Het risico dat de strodaken van de huizen vlam zouden vatten was immers levensgroot.

In de droge zomer van 1826 verbood het gemeentebestuur om in de openlucht een pijpje te roken, zelfs *‘al ware het ook dat dezelve van een dopje voorzien was’*. De bewoners van de Kerkstraat moesten bij de voordeur steeds een emmer water gereed hebben staan, om in geval van een brand door pijproken meteen te kunnen blussen. De boete bij overtreding was voor die tijd erg hoog, namelijk drie gulden. Dat was ongeveer het weksalaris van een onderwijzer.

Behalve een rokersmarkt was er ook tabaksindustrie in Nederweert. In de jaren

Opdruk van een kistje ‘Merefeldia’-sigaren van fabrikant Thomassen (omstreeks 1920). Collectie Stichting Geschiedschrijving Nederweert.

twintig van de vorige eeuw dreef de familie Thomassen in de Kerkstraat een sigarenfabriek met de naam ‘Merefeldia’. Kort voor de Tweede Wereldoorlog waren er sigarenfabriekjes in de Kerkstraat en in de Brugstraat. Er was zelfs enige tijd een fabriek die gebakken tabakspijpen vervaardigde. Ondernemer Bernard Stalenberg vestigde zich in 1841 in de Kerkstraat en richtte daar een kleipijpenoven op. Het bedrijf heeft slechts kort bestaan maar dat lag zeker niet aan het ontbreken van rokers. De oorzaak moet gezocht worden in Weert, waar de pijpenfabriek van Trumm-Bergmans aan de Biest een te krachtige concurrent bleek te zijn. Kort na zijn vestiging in de Kerkstraat kreeg Stalenberg een conflict met de bureu. Die protesteerden tegen de brandgevaarlijke onderneming toen een vonkenregen vanuit de ovenschoorsteen dreigde over te slaan naar de strodaken van hun huizen. De pijpenbakker moest met zijn bedrijf uitwijken naar de Bosserstraat. Nederweertse rokers hielden niet van vuur....

Alfons Bruekers